

Oslon uusi oopperatalo

Kuva: Erik Berg

Oopperatalon kaltevista pinnoista on tullut Oslon asukkaiden kohtaamispaikka.

Oopperatalohankkeen taustaa

Oslon uutta oopperataloa on suunniteltu pitkään. Rakennuspaikaksi kaavailtiin ensin valtion omistamaa Vestbanen-alueetta, jossa sijaitsee vanha, suojeltu rautatieasema. Muita vaihtoehtoja olivat Youngstorget rautatieaseman pohjoispuolella ja satama-alue Bjørvika, jossa maanomistus, pohjaolosuhteet sekä liikennejärjestelyt olivat aluksi epäselviä. Vuonna 1999 Norjan Stortinget päätti oopperatalon sijoittamisesta Bjørvikaan. Ratkaisuun päästiin kun varmistui, että oopperatalo pystytään toteuttamaan itsenäisenä kohteena sitoutumatta vielä muihin, uuden kaupunginosan vaatimiin kalliisiin väylä- ja rakennushankkeisiin. Näin oopperatalo kytkeytyi Oslon kaupunkisuunnitteluun ja satama-alueen kehitykseen. Bjørvikan kehittäminen tulee jatkumaan vilkasliikenteisen rantakadun ohjaamisella tunneliin. Entiselle satama-alueelle kaavailaan asuntoja, kirjastoa ja uutta Munch-museota. Alue tulee liittymään jalankulkuaukioineen saumattomasti ydinkeskustaan ja päärautatieaseman hyviin joukkoliikenneyhteyksiin.

Vuonna 2000 järjestettyyn kansainväliseen arkkitehtikilpailuun saatiin 240 ehdotusta, ja voittajaksi osoittautui norjalainen **Snøhetta**. Toimiston kansainvälinen ura alkoi 1989 Aleksandrian kirjaston suunnittelukilpailun voitolla, ja nykyisin

se kuuluu tunnetuimpiin nykyarkkitehtuurin suunnannäyttäjiin. Toimiston uusimpia suunnitelmia on New Yorkin World Trade Centerin Memorial Museum-paviljonki.

Oopperatalon avajaiset olivat 12.4.2008. Talon rakennuttajana toimi Norjan valtion kiinteistöomaisuudesta vastaava liikelaitos Statsbygg. Käyttäjiä ovat Norjan kansallisooppera ja baletti. Rakennushankkeen kustannukset vuonna 2008 olivat n. 500 M€. Talon bruttoala on 38 500 m², pääkatsomossa on 1364 istumapaikkaa ja pienemmissä saleissa 400 sekä 200 paikkaa.

Vertailun vuoksi voidaan muistella Kööpenhaminan uutta oopperataloa, joka vihittiin 15.1.2005. Talossa on 1500-paikkainen pääsali sekä 200-paikkainen pieni näyt-

tämö. Bruttoala on 41 000 m². Talon lahjoitti Tanskan kansalle laivanvarustajamiljardööri **Mærsk Mc-Kinney Møller**. Kustannukset vuonna 2005 olivat 320 M€, ja lahjoituksen ehtona oli sijoitus lahjoittajan omistamalle satama-alueelle vastapäätä Amalienborgia. Suunnittelusta vastasi tanskalainen arkkitehtitoimisto **Henning Larsen**. Toteutusta varjostivat erimielisyydet rahoittajan ja suunnittelijan välillä mm. lasipintojen käytöstä, mutta lopputulosta pidetään onnistuneena.

Musiikin ystävälle oopperatalo on paikka, joka tarjoaa parhaat mahdolliset edellytykset oopperan esitykselle. Uuden oopperatalon kaltainen kansallinen monumentti on lisäksi monimutkaisen poliittisen pää-

Kuva: Mikael Furu

Teksti: Pirkko Paavola-Hägglom

Kuva: Mikael Puru

ovat luoneet Kristian Blystad, Kalle Grude ja Jorunn Sannes. Katto on kuitenkin yllättävän jyrkkä. Luonnossa liikkumaan tottunut selviytyy täällä, mutta uusavuttomille kaupunkilaisille on kirjoitettu varoituskyltit kulusta omalla vastuulla. Ylätasanteelle pääsee myös hissillä esteettömyyden periaatteiden mukaisesti.

Aulatilat

Pääsisäänkäynti on horisontaalisen katoksen alla kattoluisikan matalassa päässä. Aulassa jatkuu kokemus yhteydestä luontoon ja ympäristöön. Keskiönsä nousee korkeaksi, valoisaksi tilaksi, jota kannattavat vinot, valkoiset pilarit. Ikkunat ovat jopa 15 m korkeita, ja niiden tukirakenteet on tehty mahdollisimman huomaamattomaksi käyttäen lasipilastereita ja teräsvaijereita. Valo välittyy puhtaan ja kirkkaana erityislasiensa kautta, joiden rautapitoisuus on normaalia matalampi pak-suille laselle ominaisen vihreän sävyn välttämiseksi. Aulan matalan osan seinän muodostaa Olafur Eliassonin valkoinen, rei'itetty kolmiulotteinen taideteos, joka sekini muistuttaa jäätikköä vihreine taustavaloineen. Salin korkea, aaltoileva sisäänkäyntiseinä on verhottu tammirimalla. Suomalaiselle arkkitehtuurin ystäväille tulee mieleen kuva Alvar Aallon New Yorkin maailmannäyttelypaviljongista vuodelta 1939. Aalloksi kutsuttu seinä kuvaa meren ja maan rajakohtaa ja myös rajapintaa, jossa yleisö siirtyy lämpimästä katsomoon taiteen maailmaan.

töksenteon tulos, taideteos, kaupunkikuvaa luova maanmerkki, suuri, yleensä julkinen investointi, ja tekninen ”kone” jonka kansainvälinen suunnittelija- ja rakentajaverkosto edustaa monipuolista huippuasiantuntemusta. Käyttöönoton jälkeen se on yli 500 henkilön työpaikka, jonka taiteellisen tason ja talouden ylläpito on lievästi sanottuna vaativa tehtävä.

Kaupunkitila

Kulttuurirakennusten odotetaan usein olevan näyttävää ”Wau”-arkkitehtuuria. Kansainvälistyneen Snøhettanin juuret ovat pohjoismaisessa arkkitehtuurin traditiossa, joka

korostaa suhdetta luontoon ja paikkaan, valon merkitystä, rakenteellista selkeyttä ja käytännöllisyyttä.

Ensimmäinen mielikuva talosta on valkoinen, kimaltava lumijäätikkö, joka liukuu kohti vuonoa. Lämpimön korkea lasiseinä nousee marmoripinnasta kuin kirkas jäälohkare. Seuraavaksi huomio kiinnittyy ihmisiin, jotka kulkevat kaltevilla pinnoilla. Kulttuurirakennuksen lisäksi on saatu ”valkoinen vuori”, joka on asukkaiden kohtaamispaikka ja tuo alueelle elämää ja toimintaa. Katolta aukeaa huimaavan kaunis näköala. Italialaisesta La Facciata-marmorista muotoiltu kattopinta kaltevuus- ja tasoeroineen ja struktuureineen on taideteos, jonka

Pääkatsomo

Kulku katsomoon käy luonnonvärisen, tam-miverhoillun portaikon ja plastisesti muotoil-tujen käytävien kautta. Tunnelma muuttuu yllättäen jopa ahdistavaksi. Runsas puun käyt-tö, mataluus, niukat valoaukot ja mittakaava tuo mieleen vanhojen laivojen sisätilat. Voi-simme olla myös soittimen sisällä. Ratkaisul-la on akustinen merkitys, se vaimentaa läm-piön ääniä. Onkohan tarkoituksena valmis-tella kulkijaa seuraavaan tilaan?

Suuren näyttämön klassinen hevosenken-kä-muotoinen katsomo on vaikuttava tila. Se on korkea, lähes musta sali, jota hallitsee taidokkaasti työstetty savutammii. Mittasuhteet ovat korostetun vertikaalisia. Oranssi istuinverhoilu tuo muistumia vanhojen salien punaisesta sametista, ja antaa lämpöä savui-sen linnansalin tunnelmaan. Ovaalinmuotoisessa LED-valokruunussa on 5800 käsin hiottua kristallia, ja se toimii myös akusti-sena elementtinä. Salin arkkitehtuuri he-rättää kysymyksiä: miksi se on näin tum-ma, miksi valaistus on niin kylmä? Runoi-lija **Nicholas H. Møllerhaug** viittaa talolle omistamassaan runossa ruskeaan, öljyiseen käärmeeseen valkoisessa laatikossa, ja kiel-tämättä tällainen mielikuva syntyy parvien kaartuvista kaiteista.

Salin näkyvyys ja yhteenliittymän Brekke Strand Akustikk ja Arup Acoustic suunnit-telema akustiikka ovat erinomaisia.

Jälkikäiunta-aika on 1,9 s, joka on poik-keuksellisen hyvä tämän tyyppisessä salissa. Ratkaisu on aikaansaatu kasvattamalla salin tilavuutta. Salin yläosa on levennetty poik-keikkaukseltaan T-muotoiseksi ja kattora-kenteet on jätetty avoimeksi. Seinissä ja ka-toissa on käytetty raskasta, 50 mm paksua

massiivittamua ja viilutettua 100 mm pak-sua MDF-levyä matalien taajuuksien reso-nanssin lisäämiseksi. Muotoillut parvien kaiteet, näyttämötornien etupinnat ja par-vien katot toimivat kuten vahojen salien veistoskoristeet heijastaen ääntä. Akustiik-kasuunnitelmia testattiin yhteensä 243 tie-tokoneanimaatiomallilla. Eri funktiot: sa-lit, työpajat ja harjoitustilat on erotettu toi-sistaan, ja myös katolla liikkumisen aiheut-tamat akustiset häiriöt on eliminoitu jous-tavilla välirakenteilla.

Tehdas

Katsomon takaa löytyy kaikki se tekniikka, jonka nykyaikainen oopperatalo parhaim-millaan voi tarjota. Näyttämön pinta-ala on 8 300 m², ja harjoitustilat, workshopit, varastot ja hallinnon tilat ovat yhteensä 19 100 m². Näyttämötornin kokonaiskorkeus on 54 m, josta 16 m näyttämön alla meren pinnan alapuolella. Tehdasosan julkisivuma-terialina on alumiini. Suunnittelun lähtö-kohtana täällä on ollut muuntojoustavuus, ja tiloja on jo nyt pystytty helposti muokkaamaan toiminnan muuttuvien tarpeiden mu-kaan. Arkkitehtuurin korkea laatu jatkuu ta-kaosan tuotantotiloissa. Toimistotilat avau-tuvat sisäpihalle, jonka julkisivut on jäsen-nelty mielenkiintoisesti. Jälleen syntyy yhteys kaupunkitilaan, kun verstaiden ikkunat on avattu julkisivuun, ja ohikulkijat voivat seurata produktoiden valmistumista.

Elinkaari ja yhteiskuntavastuu

Ilmastonmuutoksen torjunta ja eettinen vas-tuullisuus kuuluu nykyaikaiseen rakentami-seen. Osion oopperatalo on optimistisesti

suunniteltu kestäväksi 400 vuotta. Ratkai-sut eivät silloin voi olla kovin kokeellisia, vaan luotettavia ja aikaa kestäviä. Toimin-nallisista vaatimuksista ei ole tingitty, mutta ratkaisuissa on pyritty yksinkertaisuuteen ja kestävyyyteen. Rakennus kokonaisuudessaan on suuri, mutta aulat vaikuttavat jopa niu-koilta. Talossa on otettu huomioon nykyiset vaatimukset kierrätettävyydestä ja energian-kulutuksesta. Osa energiasta tuotetaan län-sisivun aurinkopaneelilla. Kyseessä ei kui-tenkaan ole kestävä kehityksen koekohde. Yhteiskuntavastuullisena voi pitää myös ar-vokkaan keskustatontin yhtäaikaista käyttöä sekä rakennuksena että n. 18 000 m² ulkoi-lualueena!

Tannhäuser

Saimme tutustua matkallamme 26.-28.3. 2010 ensin talon kaikkiin tiloihin esittely-kierroksella ja sen jälkeen nauttia suuren-moisesta Tannhäuser-esityksestä, jossa uutta tekniikkaa oli ensimmäisen kerran käytetty täysimittaisesti. Ainakin itse nautin rikkaas-ta kokonaistaideteoksesta, jossa uusi talo var-masti pääsi oikeuksiinsa.

Lähteet:

The Norwegian Review of Architecture Arki-tekturetur N 5-2008

<http://architecture.about.com/od/great-buildings/ss/osloopera.htm>

www.operaen.no

www.kglteater.dk

Arkkitehtiuutiset 12 / 2009 Anni Vartola: arkkitehti Tarald Lundevall, Snøhetta, haastattelu

Mukana matkassa

Meiltä saat kaikki matkustamiseen ja lomailuun liittyvät palvelut, kuten mm. bussikuljetukset, matkatoimistopalvelut ja ryhmille toiveiden mukaan räätälöidyt matkat. Tutustu myös palveluihimme internetissä, jossa voit tehdä matkavarauksen, tarkistaa aikataulut tai lähettää tarjouspyynnön silloin, kun Sinulle parhaiten sopii. Olemme mukana matkassasi.

Pohjolan Matka
www.pohjolanmatka.fi

